

МІСЦЕ І РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Зростання ролі глобалізаційних процесів та економічної лібералізації дає поштовх до свідомого поступального руху та зростання ролі збалансованого екологічного розвитку. Нині це стає можливим завдяки підвищенню ролі екологічної свідомості виробників та споживачів продукції. Такий підхід передбачає збільшення ролі і місця екологічних інновацій у забезпеченні взаємодоповнюваності промислового виробництва без втрати переваг та вигод від виробничої та економічної діяльності.

Сутність інновацій загалом полягає у «реалізації принципово нового або значно удосконаленого продукту (товару чи послуги) або процесу, нового методу маркетингової діяльності або нового організаційного методу в діловій практиці, організації виробничого процесу або зовнішніх зв'язків» [1]. У найвужчому розумінні використання терміну «екологічні інновації» пов'язане з посиленням на інноваційні продукти та процеси, які зменшують вплив на навколишнє середовище. Досить часто таке визначення використовується в поєднанні з поняттями «екологічна ефективність» і «прийняття екологічних рішень». Екологічні інновації співвідносяться зі всіма формами інноваційних процесів – технологічних та нетехнологічних, нових продуктів та послуг й нових методів ведення бізнесу, які створюються для формування і розвитку оновлених можливостей для бізнесу і приносять користь навколишньому природному середовищу шляхом запобігання або зменшення їх негативного впливу на останнє, чи за рахунок оптимізації використання власне природних ресурсів. Екологічні інновації тісно пов'язані з розвитком і використанням екологічних технологій, а також з концепцією екологічної ефективності та екологічної індустрії.

Загальна мета впровадження екоінновації полягає у створенні більш стійких моделей виробництва та споживання. Практичні приклади використання екологічних інновацій включають процеси, пов'язані з вилученням важких речовин зі стічних вод, більш ефективні методи пакування харчових продуктів, а також виробництво будівельних матеріалів з перероблених відходів, екологічні продукти і нові методи управління. Концепція екологічних інновацій в цілому є новою. У MEI (англ. Measuring Eco-Innovation, укр. Оцінка екологічних інновацій), що є проектом Європейської Комісії, екологічні інновації визначаються як «виробництво, асиміляція або експлуатація продукту, виробничого процесу, послуги чи методу управління або бізнес-методу, що є новим в організації (розробка або його прийняття) і який призводить, на протязі його життєвого циклу, до зниження екологічних ризиків, забруднення та інших негативних наслідків

використання природних ресурсів (у тому числі використання енергії) порівняно з відновними альтернативам» [2].

Частково ґрунтуючись на цьому визначенні, екологічні інновації визначаються у Звіті OECD про стале виробництво та екологічні інновації як «створення або впровадження нової або значно покращеної продукції (товарів чи послуг), процесів, методів маркетингової діяльності, організаційних структур та інституційних механізмів, які – прямо чи опосередковано – призводять до поліпшення стану навколишнього природного середовища порівняно з відповідними альтернативами» [3].

Екологічні інновації можуть бути, як і інші інновації, технічного, організаційного чи маркетингового характеру до тих пір, поки вони покращують «екологічну конкурентоспроможність» компанії [4; 5]. Отже, концепція екологічних інновацій розглядається у ширшому значенні, ніж попереднє визначення екологічних технологій, які зазвичай носять технічний характер.

Серед множини визначень та підходів до сутності екологічних інновацій варто також виділити підхід Європейської Комісії, якою «екологічні інновації» розглядаються як кожен вид інновацій, що буде реалізовуватись через зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище і ефективніше використання природних ресурсів, включаючи енергетичні [6].

Відповідно до згаданих визначень екологічні інновації можна розділити на дві категорії: власне природоохоронні інновації та неприродоохоронні інновації. З точки зору сталого розвитку природоохоронні інновації мають надзвичайне значення.

Узагальнюючи відомі підходи, екологічні інновації можна поділити на такі групи: технологічні екоінновації, організаційні екоінновації, екоінновації, пов'язані з бізнес-структурами, і соціальні екоінновації.

За класифікацією німецького дослідника Андерсена [4] екоінновації поділяються на 5 категорій: розширені екоінновації, інтегровані екоінновації, альтернативний продукт екоінновацій, макроорганізаційні екоінновації та екоінновації загального призначення.

Варто зазначити, що для інноватора існують прямі і непрямі вигоди від використання екоінновацій. Прямі вигоди для інноватора складається з експлуатаційних переваг, таких як економія від підвищення продуктивності ресурсів і покращення логістики та зростання прибутку від комерціалізації. Непрямі вигоди для інноватора полягають у покращенні іміджу, поліпшенні відносин з постачальниками, клієнтами та органами влади, розширенні інноваційних можливостей завдяки контактам з носіями знань, ефекту від покращення здоров'я, безпеки й задоволеності працівників. Ці переваги досягаються за рахунок певних витрат.

Звичайно, екоінновації повинні бути оцінені й з соціальної точки зору. У цьому аспекті вони є затребуваними, якщо сприяють загальному (мається на увазі не економічне зростання).

Отже, екологічні інновації становлять новий та досить перспективний сегмент національної інноваційної системи, активізація якого має виключне значення поряд з усталеними пріоритетами інноваційного розвитку.

Список використаних джерел

1. Dr. A. N. Sarkar Promoting Eco-innovations to Leverage Sustainable Development of Eco-industry and Green Growth. European Journal of Sustainable Development (2013), 2, 1, 171-224.

2. Direct measurement of innovation output using documentary and digital sources [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.merit.unu.edu/MEI/papers/Innovation%20output%20indicators_full%20report2.pdf

3. Sustainable Manufacturing and Eco-Innovation: Framework, Practices and Measurement- Synthesis Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/sti/inno/43423689.pdf>

4. Andersen, M. M. «Eco-innovation - theoretical and methodological considerations» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cgiar-ilac.org/files/andersen_innovation.pdf

5. Andersen, M. M. An Innovation System approaches to Eco-innovation – Aligning policy rationales. Paper presented at «The Greening of Policies – Interlinkages and Policy Integration Conference», 3-4 December 2004, Berlin, Germany

6. Carrillo-Hermosilla, J. P. Del Rio, and T. Könnölä (2010), «Diversity of eco-innovations: Reflections from selected case studies», Journal of Cleaner Production, vol. 18, 2010, pp. 1073-1083

УДК 334.75:005.1

С. А. Головко, аспірант кафедри міжнародного менеджменту,
*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана»*

ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ РОЗРИВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ДИЗАЙНУ ТНК

Роберт Саймонс, автор сучасної теорії організаційного проектування, констатує [1, с. 94], що помірне перевищення діапазону відповідальності¹ над діапазоном контролю² створює так званий підприємницький розрив, який стимулює менеджерів до виходу за межі своєї зони контролю і, таким чином,

¹ Діапазон відповідальності – набір можливих альтернатив дій стосовно впливу на показники результативності, за які несе відповідальність менеджер. Ключове питання: які можливості для гнучкості має менеджер з урахуванням показників його результативності?

² Діапазон контролю – обсяг ресурсів, що знаходяться в розпорядженні менеджера. Ключове питання: який обсяг ресурсів знаходиться в розпорядженні даного менеджера?